

ΑΠΟΨΗ

Περί του «σχεδίου» για το νέο λύκειο

ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑ*

Στις 2 του Οκτώβρη έπεσε στα χέρια μου ένα κείμενο με τίτλο «σχέδιο για το Νέο Λύκειο». Η αλήθεια είναι ότι ως παλαιό μέλος σε συγγραφικές ομάδες βιβλίων του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, αλλά και εμπλεκόμενος στη σύνταξη αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών, διαβάζοντας τη λέξη «σχέδιο» στον νου μου ήρθαν τα εξής:

α) Η αρχική σύλληψη που εδράζεται σε μια φιλοσοφία για το τι μαθητή θέλουμε να έχουμε στο λύκειο και κατά αντιστοιχία τι πολίτη θέλουμε για την Ελλάδα τού αύριο.

β) Τι προκύπτει από αυτή (την όποια) φιλοσοφία; Τι θέλουμε να έχουμε σε ένα πρώτο επίπεδο (ένα γενικό προφίλ, ας πούμε); Πού βασίζεται αυτό; Σε ποιο περιβάλλον; Για ποιες ανάγκες; Με αντίστοιχη τεκμηρίωση των επιλογών βασιζόμενη σε μελέτες δημοσιευμένες σε έγκυρα επιστημονικά περιοδικά, αλλά και στην εμπειρία ειδικών (αλλά και μη ειδικών, γιατί όχι;);

γ) Τι θα πρέπει σε επίπεδο δεξιοτήτων, γνώσεων, στάσεων, συμπεριφορών να έρχεται ως φυσικό αποτέλεσμα;

δ) Πώς θα το πετύχουμε αυτό, με ποιους ανθρώπους, ποια μέσα, ποιους πόρους, χρονοδιαγράμματα κ.λπ.;

ε) Ποιο θα είναι το πρόγραμμα σπουδών (από άποψη περιεχομένου, δηλαδή γνωστικών αντικειμένων) που θα προέλθει ως φυσική συνέπεια (και συνέχεια) των παραπάνω; Μπορεί να υποστηριχθεί στοιχειωδώς; Μπορεί εν πάση περιπτώσει να λειτουργήσει και να καταστεί βιώσιμο;

στ) Και, ως αποτέλεσμα μιας σχέσης αιτίου - αιτιατού, στο τέλος (μα όντως στο τέλος) τα μαθήματα (ως τίτλοι) και οι ώρες.

Αντί των παραπάνω είδα κατευθείαν τίτλους μαθημάτων και ώρες από τους «σχεδιαστές της πρότασης», χωρίς καμία νύξη για το τι περιλαμβάνει το κάθε μάθημα! Θυμήθηκα τον Ξενοφώντα: «ώσπερ λίθοι τε και πλίνθοι και ξύλα και κέραμος ατάκτως μεν ερριμμένα ουδέν χρήσιμα έστιν», η οποία μεταφράζεται σε «τα ως άνω υλικά πεταμένα δεξιά και αριστερά, δηλαδή σκέτο αχούρι». Ζητώ συγγνώμη από τους «σχεδιαστές», αλλά αυτό ακριβώς μου ήρθε στο μυαλό.

Το αρχικό συναίσθημα ότι επρόκειτο περί αστεϊσμού (επιεικέστατος χαρακτηρισμός) μετατράπηκε σε ανησυχία και αργότερα σε μια οργή, στην αρχή μικρή, αυξανόμενη στη συνέχεια για το πώς είναι δυνατόν να «κυκλοφορούν» τέτοια κείμενα εκπροσωπώντας (έστω άτυπα) το υπουργείο Παιδείας μιας χώρας, πολλώ δε μάλλον της Ελλάδας, πολλώ δε μάλλον μιας ευρωπαϊκής χώρας, της χώρας μου. Για το πώς είναι δυνατόν να υπάρχουν άνθρωποι που προσεγγίζουν τόσο επιπόλαια ένα τόσο σοβαρό ζήτημα.

Από τα πολλά που θα μπορούσα να θίξω θα πιάσω μια κραυγαλέα πτυχή αυτού του «σχεδίου»: διαβάζοντας αυτό το «σχέδιο»(;) που αναφέρεται στη δομή του Νέου Λυκείου, διαπιστώνεται ότι απουσιάζουν εντελώς μαθήματα πληροφορικής από το λύκειο του μέλλοντος.

Σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται ως η εποχή της πληροφορίας, τέτοια σχέδια (αν αληθεύουν, ελπίζω όχι) βρίσκονται πέρα και έξω από κάθε λογική και σε τελεία αντίθεση τόσο με τις ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας, όσο και με το πνεύμα αλλά και τη φιλοσοφία διεργασιών του καιρού μας, όπως η καταπολέμηση του πληροφορικού αναλφαβητισμού που απαιτείται από έναν πολίτη του μέλλοντος σε ένα πλήρως ανταγωνιστικό περιβάλλον, αλλά και συγκρούονται με τις ίδιες τις απαιτήσεις του κράτους το οποίο απαιτεί (πλέον) από τον οποιοδήποτε υποψήφιο για το Δημόσιο να έχει γνώσεις πληροφορικής!

Το γεγονός ότι υπάρχουν 36 τμήματα πληροφορικής ΑΕΙ-ΑΤΕΙ που βρίσκονται ψηλά στις προτιμήσεις των μαθητών - υποψηφίων φοιτητών επί δεκαετίες και συνεπώς απαιτείται ένα background αλγοριθμικής σκέψης, φαίνεται ότι δεν προβληματίσε καθόλου τους «σχεδιαστές(;)» της συγκεκριμένης πρότασης.

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα ήταν η τελευταία χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου εντάχθηκε η πληροφορική στη βαθμίδα του λυκείου (το 1999 με τη «μεταρρύθμιση Αρσένη», την τελευταία δηλαδή προσπάθεια με ψήγματα σοβαρότητας), έστω και «κουτσουρεμένη» ως μάθημα επιλογής (κυρίως) στην Α' και Β' λυκείου και ως μάθημα κατεύθυνσης στην τεχνολογική κατεύθυνση της Γ' τάξης, εντούτοις άρχισε σιγά σιγά να διαμορφώνεται μια κάποια πληροφορική κουλτούρα στη χώρα μας, ακριβώς από αυτά τα παιδιά του λυκείου και τους (θα τους χαρακτηρίζα πρωικούς) συναδέλφους καθηγητές πληροφορικής. Το μάθημα της Ανάπτυξης εφαρμογών σε προγραμματιστικό περιβάλλον είναι το μοναδικό που καλλιεργεί την αλγοριθμική σκέψη και θεωρείται εκ των ων ουκ άνευ για την εισαγωγή στα τμήματα πληροφορικής, αλλά είναι και ένα μάθημα (η αλγοριθμική) που μπορεί να βοηθήσει έναν πολίτη του αύριο να σκέφτεται δομημένα και συγκροτημένα και να είναι σε θέση να λάβει τις σωστές αποφάσεις και να αντεπεξέρχεται σε μια κοινωνία διαρκών αλλαγών.

Η εντελώς επιδερμική προσέγγιση των «σχεδιαστών» της εν λόγω πρότασης, όπου σε πλήρη αντίθεση (ακόμα και) με τις προτάσεις του ΟΟΣΑ, αντί να μειώσει, αυξάνει έτι περαιτέρω τα θεωρητικά μαθήματα, αν δεν θεωρηθεί ως τέτοια, τότε (ακόμα χειρότερα) μπορεί να καταστεί επικίνδυνη με σοβαρότατες συνέπειες στις γενιές του μέλλοντος.

Οι όποιες απόψεις ότι με αυτό το «σχέδιο» σπρώχνονται προς την παραπαιδεία οι μαθητές που θέλουν να αποκτήσουν γνώσεις πληροφορικής (των αντίστοιχων πιστοποιητικών) θέλω να πιστεύω ότι δεν υφίστανται και προς το παρόν στέκομαι στον απολύτως επιεική χαρακτηρισμό της «επιδερμικότητας».

Υποθέτοντας ότι η πολιτική ηγεσία του υπουργείου προφανώς δεν έχει ουδεμία σχέση (δεν είναι δυνατόν να έχει, η οποιαδήποτε πολιτική ηγεσία) με το συγκεκριμένο «σχέδιο», ελπίζω προς συντομότητα αποκατάσταση της κοινής λογικής (τουλάχιστον).

Η πιθανή άποψη ότι κάποιες γνώσεις πληροφορικής (με την έννοια του μαθήματος baby sitting) θα πάρουν οι μαθητές στο δημοτικό ή έστω στο γυμνάσιο (με ποια ωριμότητα άραγε; και ποιο στόχο;) δεν αντέχουν σε σοβαρή κριτική.

Ακόμα περισσότερο δεν μπορούν να σταθούν απόψεις περί ολιστικής προσέγγισης μέσα από άλλα μαθήματα (άλλωστε όπου εφαρμόστηκαν απέτυχαν). Η αποθέωση του τίποτα δηλαδή. Εντούτοις, είμαι έτοιμος να επανέλθω και να υποστηρίξω με δεκάδες διεθνείς μελέτες το γιατί, εφόσον φυσικά διατυπωθεί μια τέτοια άποψη.

(Σημείωση 1: η γνώση περί Ξενοφώντα δεν απεκτήθη από τα φιλολογικά μαθήματα του λυκείου, αλλά αργότερα με την ιδιότητά μου ως πληροφορικού με αλγοριθμική σκέψη).

(Σημείωση 2: Είναι όντως διεθνής πρωτοτυπία να διδάσκουν στην πρωτοβάθμια καθηγητές Πληροφορικής δευτεροβάθμιας, με την ίδια λογική τα Μαθηματικά θα τα κάνει ο μαθηματικός, τα Θρησκευτικά ο θεολόγος κ.λπ. Μήπως αυτές τις γνώσεις, δεξιότητες να τις δίδασκε ο δάσκαλος; Λέω μήπως).

*Καθηγητής Πληροφορικής ΠΕ 19, ερευνητής - συγγραφέας.